

SLANIMO LAIKOTARPIS MYKOLO KAZIMIERO OGINSKIO GYVENIME IR KŪRYBOJE

Mykolas Kazimieras Oginskis – žinomas valstybės veikėjas, kompozitorius, rašytojas, mecenatas, vienas iš ryškių Apšvietos epochos Abiejų Tautų Respublikoje atstovų, suvaidinęs svarbų vaidmenį vystant atskirų Abiejų Tautų Respublikos regionų socialinį-ekonominį ir kultūrinį gyvenimą, tarp jų ir Slanimo. Vedęs Aleksandrą Sapiegienę, kilusią iš Čartoriskųjų giminės, M. K. Oginskis gavo valdyti Slanimo ekonomiką ir į Slanimą perkėlė savo pagrindinę rezidenciją. Čia jis pradėjo kurti garsiuosius „mūzų rūmus“. 1765 m. sudarė kapelą ir įsteigė operos teatrą. Jau po keletrių metų, XVIII a. aštuntajame dešimtmetyje, kilus susidomėjimui teatrinio gyvenimu, jis pastatė atskirą teatro pastatą „Operhauzą“. Teatre buvo įrengta didelė scena masiniams pastatymams, spektakliai buvo statomi plaukiančioje scenoje-laive. Scenos konstrukcija buvo neįprasta: vienoje jos dalyje galėjo pasirodyti aktoriai, o kitoje – tikrame vandenyje – plaukiojo valtys ir laiveliai. Toks unikalus techninis statinio sprendimas leido vaizduoti tiek sausumos, tiek ir jūrų mūšių scenas³.

Greta dvaro teatro Slanimo kolegijoje veikė jėzuitų teatras. Slanime dirbo daug muzikantų, dainininkų, baletu artistų, dailininkų-dekoratorių, butaforininkų, muzikos instrumentų suderinimo ir taisymo meistrų. Veikė muzikos ir baletu mokykla, kuriose dėstė M. K. Oginskio iš įvairių šalių pasikviesti garsūs meistrai. Tarp jų – muzikas D. Grabenbaueris, kompozitorius F. Marini, choreografas F. Szlancowski ir orkestro dirigentas G. Pauli. Etmonas finansavo tiek savo dvaro muzikantų, tiek ir jo kvietimu atvykusių į Slanimą menininkų mokslus užsienyje.

³ В. П. Пракапцова, *Спасціжэнне майстэрства*, Мінск, 2006, с. 82–83.

Slanimo meno kolektyvų repertuaras, žinomas iš inventorių, sudarytų etmono įpėdinių pageidavimu po jo mirties, yra stebinantis. Pavyzdžiui, operinis teatro repertuaras, kuriame buvo įtraukti geriausi to meto Giovanni Piasello, Egidio Duni, André-Ernest Grétry, Christopho Willibaldo Glucko ir kitų autorių kūriniai, buvo artimas Miuncheno, Manheimo, Badeno, Štutgarto teatrų repertuarui. M. K. Oginskio „muzikos rūmai“ pagrįstai vadinami visame pasaulyje garsios Manheimo mokyklos filialu Abiejų Tautų Respublikoje, kadangi jis siekė ne tik atlikti Manheimo muzikantų (J. Haydno, L. Boccherini ir kitų) kompozicijas, bet ir įdiegti pagrindinius jų atlikimo principus.

M. K. Oginskis, įvairių muzikos instrumentų (smuiko, klarneto, arfos ir klavikordo) virtuozas, grieždavo beveik kasdien – arba pirmuoju smuiku savo orkestre, arba atlikdavo solinius koncertus. Surinko turtingą garsių įvairių šalių meistrų pagamintų muzikos instrumentų kolekciją. Kai kurių tyrinėtojų nuomone, Slanime taip pat veikė rojalių ir klavikordų dirbtuvės⁴. Buvo įrengtos specialios patalpos muzikos instrumentams saugoti.

„Etmono-klarneto“ pravarde turėjęs M. K. Oginskis laikomas operų „Pasikeitęs filosofas“ (lenk. *Filozof zmieniony*), „Eliziejaus laukai“ (lenk. *Pola Elizejskie*), „Pasaulio galios“ (lenk. *Mocy Świata*), „Luomų būklė“ (lenk. *Kondycje stanów*) bei daugelio pjesių smuikui, romansų, polonezų ir eilių autoriumi.

Dėl M. K. Oginskio pastangų ir mecenatystės Slanime buvo atidaryta biblioteka ir tipografija, veikė keletas manufaktūrų, gaminusių šilko gaminius, „persiškus gobelenus“, kilimus ir kitus gaminius. Didelį poveikį Slanimo socialiniam ir ekonominiam augimui turėjo kanalo, jungiančio Baltijos ir Juodosios jūrų baseinus, statyba bei dviejų kelių per Polesės pelkes (Slanimo–Pinsko ir Pinsko–Voluinės) tiesimas, susijęs su didelėmis finansinėmis investicijomis.

⁴ А. П. Грыцкевіч, Міхал Казімір Агінскі, *Славутыя імёны Бацькаўшчыны*, Мінск, 2003, с. 191.



4 pav. Mykolas Kazimieras Oginskis (1728–1800).

A. Andrzejewskis, 1798 m. applanęs jau apleistus rūmus ir vietas ansamblių griuvėsius, rašė: „Čia, greta aukščiausios XVIII a. civilizacijos pasireiškimo, buvo saugomas dievobaimingumas ir praėjusių amžių papročiai. Slanimas buvo mokslo ir menų lopšys ir centras, ujamo žmogaus dvasinis uostas... Čia visame kame buvo justis prabanga, aristokratiškumas, dosnumas, bet visų pirma dominavo kantrybė ir tikėjimas.“⁵

XVIII a. pabaigoje, etmonui dėl politinių ir ekonominių aplinkybių nebesilankant Slanime, „Mūzų dvaras“, keletą dešimtmečių buvęs vienu iš Abiejų Tautų Respublikos kultūros ir ūkio centrų, palaipsniui prarado savo pozicijas ir buvo ištrintas iš Europos kultūros žemėlapiu.

M. K. Oginskis priklausė tai valstybės veikėjų ir mecenatų grupei, kuri tiesė kelius Apšvietos idėjoms, ir, kaip vaizdžiai pasakė istorijos mokslų daktaras Andžejus Ciechanowieckis, „kuo skaisčiau jie švietė, tuo greičiau jiems buvo lemta amžiams užgesti“⁶. Palikęs savo pėdsaką istorijoje, žymus politikos, kariuomenės veikėjas, muzikos kūrėjas, mecenatas Mykolas Kazimieras Oginskis mirė Varšuvoje 1800 metais.

Literatūra

A. П. Грыцкевіч, Міхал Казімір Агінскі, *Славутыя імёны Бацькаўшчыны*, Мінск, 2003, с. 177–191.

В. П. Пракапцова, *Спасціжэнне майстэрства*, Мінск, 2006.

A. Цеханавецкі, *Міхал Казімір Агінскі і „яго сядзіба музаў“ у Слоніме*, Мінск, 1993.

⁵ A. Цеханавецкі, *Міхал Казімір Агінскі і „яго сядзіба музаў“ у Слоніме*, Мінск, 1993, с. 93–94.

⁶ Ten pat, p. 153.